

TÜRK MİTOLOJİSİNDE YER ALAN SEMBOLLERİN ÖZDEMİR YEMENCİOĞLU'NUN ESERLERİNE YANSIMALARI

THE SYMBOLS CONTAINED IN THE TURKISH MYTHOLOGY ARE
ÖZDEMİR YEMENCİOĞLU'S REFLECTONS OF HIS WORKS

Doç. Dr. Gonca YAYAN

Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi / Güzel Sanatlar Eğitimi, Resim-İş Bölümü, Ankara/Türkiye

ORCID: 0000-0002-2915-3137

Beyzanur KARAKUŞ

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı Ankara/Türkiye

ORCID: 0000-0002-5026-9118

Reference Yayan, G. & Karakuş, B. (2020). "Türk Mitolojisinde Yer Alan Sembollerin Özdemir Yemencioğlu'nun Eserlerine Yansımaları", Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:5, Issue: 13; pp:64-72

ÖZET

Mitolojiler, toplumların sosyal yaşantı, kültür ve inançlarının yeni nesillere aktarımında oldukça önemli rollere sahiptir. Bu yönüyle mitolojinin, toplumların geçmiş belleğini oluşturduğu ve her toplumda; kültürlerin aktarılmasında, dini inanışlarında, yaşam biçimlerinde, efsanelerinde ve etik anlayışlarında önemli rolleri yanında sanattaki yeri ve sanatla olan bağları da tartışmasız kabul görmektedir.

Plastik sanatların her alanında kullanılan bu mitolojik öğeler, çağdaş resim sanatının da tematik konuları arasında da yer bulmuştur. Özellikle geçmiş kültürlerle ait olan mitolojik konuların çoğu çağdaş sanat bağlamında sanatçılar tarafından yeniden ele alınarak eserleriyle sanat alanında yeni bakış açılarını da beraberinde getirmişlerdir. Eserlerinde Türk mitolojisindeki semboller sıklıkla kullanan Özdemir Yemencioğlu'da eserlerinde kullandığı renk, sembol ve mitolojik unsurlarla yansıtmak istediği düşüncelerini çağdaş resim sanatı tekniklerini de kullanarak izleyicileriyle buluşturma yoluna gitmiş başarılı sanatçılarımızdan birisidir. Çalışmada sanatçının eserleri, mitler arasındaki ilişkilerinden yola çıkılarak incelenmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan literatür tarama ve eser analizi ile sanatçının eserleri detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Mitolojisi, Özdemir Yemencioğlu, Sembol

ABSTRACT

Mythologies have an important place in transfusing the social lives, cultures, faiths of the society to the new generations. From this aspect, it is unquestionably accepted that the mythologies make up the past memory of societies and in every society, they have significant roles in the transfer of cultures, religious beliefs, lifestyles, myths, and ethical understandings, as well as having a place in art and ties to it.

These mythological elements used in all areas of plastic art have also been among thematic subjects of contemporary painting. Many of the mythological subjects, especially from past cultures, were reconsidered by artists in the context of contemporary art and brought new perspectives in the field of art with their works. Özdemir, who frequently uses symbols in Turkish mythology in his works, is one of our successful artists who has gone on to meet his audience using contemporary painting techniques to reflect his thoughts with the color, symbol and mythological elements he uses in his works. In the study, the artist's works were examined based on their relationship between myths. In addition, the works of the artist were evaluated in detail by scanning the literature and work analysis of qualitative research methods in this research.

Key words: Turkish Mythology, Özdemir Yemencioğlu, Symbol

1. GİRİŞ

İnsanoğlu, var olduğu andan itibaren tarihin her döneminde kimi zaman ilgi ve merakından, kimi zaman ise tehlikeli durumları anlama ve kontrol altına alma isteğinden dolayı etrafındaki dağları, denizleri, hayvanları, ağaçları, bitkileri, hayali varlıkları, tabiat olaylarını kısacası kainatta var olan her şeyi edinmiş olduğu bilgi birikimi sayesinde hep bir anlamlandırma çabası içerisinde olmuştur. Tabii ki bu anlamlandırma her toplumun kendine has dil, din, kültür gibi değerleri sayesinde farklılıklar göstermiş ve bu farklılıklar, sayısız mit, mitoloji, efsane ve sembollerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Büyükkol, 2020, s.110).

Mitolojinin kelime anlamı Yunanca mit kelimesinden türemiştir. Efsanevi olaylar ve kahramanların gerçeklik payı taşımayacak biçimde anlatılması mitoloji olarak tanımlanmıştır. Bir nevi mitoloji düşsel öğelerin öyküleme unsuruyla dile getirilmesiyle oluşmuştur. Mitolojinin birçok tanımı olmasına rağmen tarihsel açıdan incelendiğinde; millî ve geleneksel kültürün kaynağı olarak tarihi en eski kalıntılar olarak tanımlanabilir (Yılmaz, 2014, s.231).

Mitolojiye ait konuların, sembollerin Türk resim sanatının her döneminde defalarca sanatçılar tarafından ele alınıp, farklı tarzlarda yorumlanarak eserlere dönüştürüldüğü görülmektedir. Sanatçıların Türk mitolojisinden yararlanarak eserler üretmesi, Türk kültürüne ait mitlerde ve söylencelerde yer alan değer yargılarının, dini inanışların, sembolik yaklaşımların, etik anlayışın ve geçmişten günümüze gelen yaşam tarzlarının unutulmaması ve gelecek nesillere aktırılması adına büyük önem taşımaktadır (Büyükkol, 2020, s.113).

(1948-2020) tarihleri arasında yaşamış olan sanatçı resimlerimde Anadolu'nun yaşayan kültürünü ve mitolojisini yansıtmaya çalışırken hem diyalektik düşünce sistemiyle, sebep sonuç ilişkisine hem de dünyada ve çevresinde gördüğü sosyal gerçekçi yapıyı da değerlendirmiştir. Sanat, hayal kurmaktır çünkü hayal kurmadan bir şey üretemezsiniz derken Özdemir Yemencioğlu, resimlerime dokunulmasını ve insanların onlarla bir bağ kurmasını da istemektedir.

2. ÖZDEMİR YEMENCIOĞLU'NUN ESERLERİNDE KULLANDIĞI MİTOLOJİK SEMBOLLERİN ANLAMLARI

Mitolojik düşünce insanın tarihte edindiği ilk kutsal düşünce biçimi olup, her toplumda kutsal olayların mitolojik kurgularla binyıllar boyunca kuşaktan kuşağa mitolojik hikaye ve efsanelerle aktarılmasıdır.

Orta çağ ve son devir âlimlerinin birçoğu da aslında mitleri bir nevi sembollerin bir şehri gibi algılamaktadırlar. Bu algılamanın özünde mitlerin izah şekli ile yorumlama gibiyse tür gerçekliğin ölçü ve taraflarını sembollerle tanıtmaya söz konusudur. Tarih sayfalarındaki pek çok gizli bilgilerde, mitolojik simgelere dönüşmüş şekli ile günümüze aktarılırken anlaşılması zor olan nesnelere simgelerin dili ile açıklanılmaya çalışılmıştır (Bayat, 2005, s. 4).

Anadolu insanı, mitolojik simgeler yanında doğadaki varlıkları, tarihin derinliklerinden gelen birikimleriyle bir takım anlamlar yükleyerek bu anlamları simgeleştirmiş, dış dünyayı algılama yeteneği ile de duygularını simgelerle sanat eserlerine dönüştürmeyi de başarmıştır (Yayan & İğci Saltık, 2016, s. 350). Eserlerinde son yıllarda Kybele'nin ressamı olarak tanınan sanatçı, çalışmalarında eski dönemleri hissettirmek ve çağdaş sanat anlayışını da işin içine katarak tuvallerini özel olarak yaptırmıştır. Ressam Özdemir Yemencioğlu'nun eserlerindeki mitolojik sembollerini analiz ederken de rahatlıkla görmekteyiz Sanatçının bu mitolojik nesnelere ilişkilerini eserlerinde, günlük yaşamın dışında da yorumlarken, bu gerçekte ortaya çıkmaktadır.

Sanatçının eserlerinde sırasıyla; at, ağaç/hayat ağacı, boğa, kibebe, nar, toprak sembol ve motiflerine yer vermiştir.

At: Şamanist törenlerde at şamanın gökyüzüne çıkacağı bineğe ve kurbanlık hayvan olarak önem kazanmıştır. Şamanın davulu da hemen hemen her zaman at olarak nitelendirilmiştir. Şaman at yardımıyla yeraltına ya da öteki dünyaya geçebildiği için ölümünde simgesi olmuştur. Kurgan

denilen eski Türk mezarlarında da öteki dünyada ölüye hizmet etmek üzere gömülmüş at kadavralarına rastlanmıştır. Türklerle ilgili birçok efsane, destan ve hikâyede at, sahibinin yakın arkadaşı, zafer ortağı, en değerli varlığı sayılmıştır. At sürüleri ile zenginliğin ifadesi olarak görülmüştür. Ayrıca İslamiyet öncesi ve sonrasında bir mitolojik motif olan ve batı sanatı ve mitolojisinde tek boynuzlu olarak anılan Orta Asya ve Çin'de Ch'ilin (kilin) adıyla yer alan mitolojik hayvanla ilişkisi olduğu da anlaşılmaktadır. Gövdesi bazen at biçiminde alnında uzun bir boynuzla tasvir edilmiştir. Ancak Türk ve Çin mitolojisinde bu yaratık daha çok geyikle ilgili olarak görülür. O her iki topluluklarda da uzun ömürlülüğün, mutluluk, refah, doğruluk, şöhret, iyilik ve neslin devamlılığının ve iyi haberin simgesi olmuştur (Çoruhlu, 2000, s. 140,141,142).

Ağaç / Hayat Ağacı: Hayat Ağacı yaşamın, sonsuzluğun simgesidir. Sonsuzluk, ölümsüzlükle, Tanrı'yla özdeştir. Hz. Adem ve Hz. Havva olayında "Yasak Ağaç" olarak bilinen ağaçta hayat ağacı ile ilişkilendirilmiştir. Bu ağacın meyvesi ölümsüzlüğü, mutlak gücü ve her şeyi bilmeyi sunan mucizevi bir meyve olarak görülmüştür. Hayat ağacı bu anlamıyla da bilgeliğin simgesi haline gelmiştir. Türkler içine kutsal olarak kabul edilen bu ağaçlar kayın, çam, kavak, ardıç, çınar, servi, sedir, meşe, dut, söğüt ve elma gibi ağaçlardır. Ancak bunların içinde en kutsal olan ve Türk mitolojisindeki yeri ile en önemli olanı kayın ağacıdır. Kayın, iyi ve koruyucu ruhların yeryüzüne inme yolu olarak. Tanrı kutunu içinde barındıran bir ağaçtır. Bu nedenle de insanoğlu kayın ağacının olduğu yerde ferahlık bulur, rahatlar, arınır, temizlenirken de mutlu olmaktadır. Türklerin anlayışında kayına kadının, ananın ruhu sinmiş olup doğurganlık ve yaşamın simgesi olarak da anılmıştır. Bazı inanışlarda, kadınların ve çocukların koruyucu ruhu olan Umay Ana, yeryüzüne iki kayın ağacı ile inmektedir. Bu ağacın altında yapılan duaların Tanrıya daha çabuk ulaşacağı inancı da mevcuttur. Hayat Ağacı / kayın ağacı; gençliğin, mutluluğun, özgürlüğün, barışın, dostluğun ve vatanın simgesi de olmuştur (Uslu, 2016, s.125-126).

Boğa: Boğa genellikle yer unsuru içerisinde değerlendirilmekle beraber bazı anlamlarıyla gökle de ilişkilendirilmiştir. Boğa ve onun yüksek coğrafi bölgelerde yaşayan türü kotuz, kuvvet ve kudreti temsil ettiğinden hükümdar ve hükümdarlık simgesi sayılmıştır. En eski Hint mitolojisinde tanrıya veya bereketle ilgili bir simge olması dolayısıyla boğa ya da öküze tapılmıştır. Hindistan'da bu hayvan günümüzde de kutsal sayılmaktadır. Dede korkut hikâyelerinde de boğa güç, kuvvet ve yiğitlik simgesidir. Ayrıca Oniki Hayvanlı Türk takviminin de yıl simgelerinden birisidir (Çoruhlu, 2000, s. 145,146).

Kibele: Kibele, Anadolu topraklarında yaşamış birçok kültürün şekillendirdiği bir ana tanrıçadır. Doğayı, yaşamı ve bereketi simgelediğine inanılan ana tanrıça hem ana hem de tüm tanrıların anasıdır. Kibele doğanın bereketli, cömert ve besleyici özelliklere sahip fiziksel özellikleriyle betimlenmiştir (Yonuk, 2012, s. 2,3).

Nar: Anadolu Hitit tanrıçası Kubaba'nın, Helenler'de Hera ve Afrodit'in sembolü nardır. Her tür doğum, büyüme ve çoğalma fikrini içeren konular içinde nar sembolü yer almış olup törenlerde eşya ve hatta tahılların saklandığı küpler de nar motifleriyle süslenerek bolluk, bereket gibi beklentiler dile getirilmiştir (Ateş, 2001, s. 175,176).

Toprak: Mitolojilerde toprak yaygın şekilde doğurganlığın, iyiliğin ve cömertliğin simgesi olarak kabul görülmüştür. Toprak bütün canlılığın kaynağıdır. Toprağın sürekliliği, yaratılan her şeyin ana maddesi oluşu ve geri ona dönüşü leçeği için toprağa saygı duyulmuştur. Türk mitolojisinde gök ata ve toprak ise ana olarak ta kabul edilmiştir (Aça, 2018, s. 28).

3. ÖZDEMİR YEMENCİOĞLU'NUN ESERLERİNDE KULLANDIĞI RENKLERİN ANLAMALARI

Beyaz: Beyaz ve ak kelimeleri günümüz Türkçesinde eş anlamlı olarak nitelendirilse de eski Türklerde mana bakımından ak kelimesi genellikle manevi anlamların ifadesinde kullanılmıştır. Alın ak, yüzü ak gibi nitelendirmelerde temizlik, saflık belirtisiyle de ilişkilidir.

Sarı: Çeşitli ülkelerin mitolojisinde ve simgeçiliğinde sarı renk genel olarak güneşin bir simgesidir. Bu olumlu unsura bağılı olarak da; akıl, zihin, idrak, sezgi, iman gibi çeşitli kavramları ifade etmiştir. Işık ve altın sarısı dışındaki koyu sarı olumsuz anlamları ifade etmektedir. Nitekim koyu sarı; haset, hırs, tamah etmek, vefasızlık, hıyanet, imansızlık, ketumluk ve vefasızlık gibi anlamları da barındırmaktadır.

Kırmızı: Tutkunun rengi olan kırmızı, dikkat arttırıcı, ilgi çekici, hareketlilik sağlayıcı, beyni çalıştırıcı, heyecan verici, sağlık, canlılık, aşk, zafer hissi, enerji, cömertlik, fedakârlık, ihsan, acıma, cesaret, güç, hayat dolu, ısıtıcı etkiler taşımaktadır. Abartılması halinde sertlik ve şiddet, tehlike, rahatsız edicilik, zulüm, günahı daifade etmektedir.

Mavi: Doğu yönünün simgesi olan mavi, göğünde rengi olmasından dolayı çoğu kere gök unsuruna işaret eden çeşitli öğelerin simgesi olarakda karşımıza çıkmaktadır. Çeşitli mitolojilerde akıl, idrak, sağduyu, iffet, lekesizlik, sadakat, Allah' a hürmet, barış gibi erdem ve erdemli davranışların simgesi bir renktir (Çoruhlu, 2000, s. 197).

Yeşil: Yeşil sözcüğü *yaşıl'dan* başkalaşmıştır; sözcüğün kökü ise *yaş'uur*; yani yeşil yaşarmak, yeşermek, ortaya çıkmak anlamındadır. Yaşın bir diğer anlamı da genç demektir. Tazeliğin, gençliğin ve doğanın simgesidir. (Çoruhlu, 2000, s. 192)

Siyah: Genel hatlarıyla bakıldığında da botun dünya mitolojilerinde ve simgeçiliğinde kara rengin daha çok olumsuz anlamları ifade etmek üzere kullanıldığını görülmektedir. Ezeli karanlık, boşluk, ölüm karanlığı, tahribat, üzüntü, büyü, kötülük ya da ölümlle ilgili mitlerde yer alan tanrılar, karmaşa ortamı, Şeytan vb. gibi pek çok şey kara renkle birlikte ifade edilmektedir (Çoruhlu, 2000, s. 183).

4. ÖZDEMİR YEMENCİOĞLU ESER YORUMLARI



Resim-1 Özdemir YEMENCİOĞLU, "Tane idik nar içinde kuru otta cana döndük", Tuval üzeri yağlıboya 60-70 cm - 2017

Kullanılan Renkler: Kırmızı, sarı, yeşil, mavi, siyah renkleri kullanılmıştır.

Eser Analizi: Eserde büyük bir yer kaplayan yeşil bir nar motifi içerisinde iki kırmızı nar motifi yer almaktadır. Hemen altında sağ ve sol olmak üzere iki yarım boğa figürleri kullanılmıştır. Ortada karnında nar motifi olan bir kadın figürü deforme edilmiş bir şekilde resmedilmiştir. Eser de sıcak renklerin hakimiyeti söz konusudur.

Eser Yorumu: Resimde yer alan kadın figürü aslında bolluk, bereketi ve çoğalmayı temsil eden Kybele, ana tanrıçasıyla özdeşleştirilmiştir. Her durum ve şartta gücü ve iktidarı elinde bulunduran bu kadın figürü resminde orta kısmında yer almış olup bu gücü iki tarafındaki iki boğa figürüyle pekiştirmektedir. Kadının etrafında kahverengi tonlarla da toprakla olan bağı vurgulanırken. Ortada alt kısımda yer alan yeşil tonlarla her an taze bir şekilde hayatın orta noktasında yer aldığını her dem can bulacak olduğunu sanatçı anlatmak istemiştir. Ayrıca sanatçı, bu figürleri kullanarak günümüz kadınlarının önemini, varlıklarının ve güçlerinin ne derece büyük olduğunu göstererek yüceltmek istemiştir. (resim-1)



Resim-2 Özdemir Yemencioğlu, TÜYB, 130X160, Kybele'nin Çiçekleri, 2019

Kullanılan Renkler: Yeşil, kahverengi, kırmızı, siyah, sarı renkleri kullanılmıştır.

Eser Analizi: Eserde, tüm tuvali kaplayan ağaç motifi yer almaktadır. Ağacın gövdesinden çıkan bir kadın figürü kullanılmıştır. Figürün etrafını kaplayan boyutları küçük birçok insan figürleri çevrelemiştir. Resimde sıcak- soğuk renklerin dengesi mevcuttur.

Eserin Yorumu: Sanatçının eserde kullandığı ağaç ile mitolojideki hayat ağacını özleştirmiştir. Ağacın ortasında yer alan kadın figürü ile hayat ağacı arasındaki ilişkiye sanatçı parmak basmak istemiştir. Dolayısıyla sanatçı kutsal olan hayat ağacı ve Kybele'yi bir arada kullanarak doğumun, yaşamın ve sonsuzluğun birbirinden ayrılmaz parçalar olduğunu izleyiciye sunmuştur. Kybele'nin karnından başlayarak hayat ağacının etrafında tırmanan ve ağacın kökleri ile bir birlerine bağlı olan küçük insan figürleri; hayatın içindeki rolleri ve dinamik hareketleriyle hayattaki mücadelesinde her figür aynı boy ve renkte resmedilerek eşit şartlarda olarak ve kadının gücü ile bu dengenin sağlanabileceğine de dikkat çekilmiştir. Sanatçının ağacın dallarında ve Kybele'nin bedeninde kullandığı yeşil renkle, bu iki kutsal varlığın getirdiği huzuru ve doğayla olan bağlarını vurgularken

Küçük boyutlardaki insanlarda kullandığı sarı renklerle de insanların, hükmetmeye olan ilgilerini belirtmek istemiştir.(Resim-2)



Resim-3 Özdemir Yemencioğlu, “Tane idik nar içinde kuru otta cana döndük” Nar serisi, tuval üzerine yağlıboya, 50-60 cm, 2017

Kullanılan Renkler: Sarı, Yeşil, Turuncu, Siyah, Kırmızı renkleri kullanılmıştır.

Eser Analizi: Eser sıcak renklerin yoğunluğundan oluşmuştur. Ortada yer alan yatay konumdaki kadın figürünün gövdesinde büyükçe ortası yarık bir nar motifi yer almaktadır. Tek figürlü, nar motiflerinden oluşan ve arka planda geometrik düzenlemeleri olan bir eserdir. Figürün üst kısmında; yarım nar, tam nar ve çeyrek nar motifleri dikdörtgen bir alan içerisine yerleştirilmiştir.

Eserin Yorumu: Eser de yar alan kadın figürü, sanatçının tüm eserlerinde olduğu gibi ana tanrıça Kybele'dir. Kybele'nin varlığını sanatçı, etrafında açık sarı renk ile ışığı sağlayarak kutsallığını ayrıca vurgulamıştır. Kybele'nin karnında yer alan ortası yarık resmedilmiş nar motifi, onun doğurganlığı ve bereketine bir gönderme yaparken nar motifinin etrafını açık sarı tonlarla vurgulayarak sanatçı bu önemi izleyicilerine de sunmuştur. Eserin üst bölümünde yer alan bütün-parça ilişkisini belirten nar motifleriyle sanatçı; dıştan bakıldığında gizemli tek bir varlığı gösteren ancak içinde birçok parçayı barındıran ve bu parçaların bütünü oluşturduğu mesajını iletmiştir. Bir elmanın iki yarısı gibi olayların daima iki yönü olduğuna bazen kötü görünen durumların aslında bir insanın hayrına olabileceği gerçeği gibi. Yapmamız gereken sadece bakmak değil, görmektir. Sanatçının, Kybele ve nar motiflerinde siyah rengi kullanmasıyla çekilen zorluğu ifade etmektedir. Buna karşın arka planda; hükmedici, yönetici mesajını bizlere veren sarı rengin kullanılması ve nar tanelerinin kırmızı renkte oluşu ne kadar zorlu bir süreç dahi olsa bu durumu bu zorluklarla ve ölüm-doğum ve yeniden doğuş döngüsünü, yukarıda yer alan nar motiflerini mezar benzeri dikdörtgen bir biçimin içinde resmederek sanatçı; her ölümün, sonun ardından yeniden bir doğuş bir başlangıç olduğu mesajını iletmektedir. Sanatçı eserine verdiği “*Tane idik nar içinde kuru otta cana döndük*” isimle tüm bu düşünceleri kanıtlamaktadır.(resim-3)



Resim- 4 6zdemir Yemencioğlu, G6bekli Tepe Yorumları Serisi, T6YB,160x 120 cm, 2019

Kullanılan Renkler: Turuncu, kırmızı, mavi, sarı, gri, kahverengi renkleri kullanılmıştır.

Eser Analizi: Eser k6nt6r çizgileriyle alt-6s olmak 6zere iki b6l6me ayrılmıştır. 6st b6l6mde tek başına koşar vaziyette bir at tasvir edilmiştir. Alt b6l6mdeyse sol tarafta kollarını yukarı açmış stilize edilmiş bir kadın fig6r6, sağ tarafta kollarını bağdaş kurmuş stilize edilmiş başka bir kadın fig6r6 yer almıştır. Bu iki kadın fig6r6n6n arkasına resmedilmiş başları yerde iki boğa bulunmaktadır.

Eser Yorumu: Sanatçının bu eserinde yer alan at fig6r6, onu çevreleyen sarı ışıklı renk ile kutsal olarak kabul edilmiştir. Alt b6l6mde karşımıza iki Kybele fig6r6 ve arkalarında yer alan iki koşar vaziyette boğa fig6r6 ile de g6ce bir g6nderme yapılmıştır. Kybele'nin sol tarafta kollarını yukarı doğru aışı ve sağ tarafta kollarını bağdaştırması ana bir tavır ile insanlığı kucakladığı d6ř6n6lmektedir. Sanatçının bu eseri ile aslında G6bekli Tepe ye de bir g6nderme yaparken at-kadın ve boğa fig6r6leriyle g6c ve kutsallık arasında bir denge sağlanmıştır. (Resim 4)



Resim-5 6zdemir Yemencioğlu, G6bekli Tepe Yorumları Serisi, 40x60 cm, T6YB, 2019

Kullanılan Renkler: Turuncu, kırmızı, mavi, sarı, gri, kahverengi renkleri kullanılmıştır.

Eser Analizi: Eserin üst kısmı ovalimsi, alt kısmıysa uzunlamasına dikdörtgen yapıdadır. Üst kısımda yandan, yüzü sağ tarafa bakan şişman bir at resmedilmiştir. Alt kısımda başının etrafında hale olan, kollarını yukarı açmış, stilize edilmiş bir kadın figürü yer almaktadır.

Eser Yorumu: Sanatçının yine Göbeklitepe yorumları serisinde yer alan bu eserinde, iki bölümle karşılaşmaktayız. At figürünün üst bölümde yer alması ile eski inanışlardaki kutsallık ve güçle bir ilişkilendirme söz konusudur. Atın bu anlamdaki önemini sanatçı arka planına sarı-beyaz renkler ile ışık yansımaları hissinin vererek vurgulamıştır. Alt bölümde kadın figürü ile Kybele arasındaki ilişki pekiştirilirken bu figürün ayakları birer kök görünümü içinde olup hayat ağacı ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca Kybelenin kutsallığını arka planda kullanılan açık sarı ışık ve başının hemen arkasında betimlenen hale ile de vurgulanmıştır. Bereket ve yeniden doğumun simgesi olan Kybele burada kollarını yukarı açar vaziyette bizi, at figürüne doğru yönlendirirken, sanatçı belki de ölümden sonra o diriliş anını yansıtmak istemiştir. (Resim 5)

5. SONUÇ

Özdemir Yemencioğlu'nun ve Türk Mitolojisinden faydalandığı beş eserini incelediğimizde, Türk toplumunun geçmişinden ve mitolojisinden etkilendiği, çalışmalarının çoğunda nar, hayat ağacı ve ana tanrıça kibebe'ye sıklıkla yer verildiği görülmektedir. Sanatçının bütün eserlerinde güç, insan ve kutsallık arasındaki denge vurgulanmaktadır. Nar motifi ile kibebeyle ilişkilendirerek, doğurganlık ve kadın arasında ilişki kurmuştur. Anadolu insanından etkilenecek, bilinen en eski kült yapıları topluluğu olan Göbeklitepe kalıntılarında çıkarılan ve sembolik işaretler taşıyan yapıları resimlerinde kullanarak Türk tarihini eserlerinde yaşatmıştır. Bunun yanında eserlerinde vermek istediği mesajlar vardır. Kibebe ile insan varlığının kutsallığını, aynı zamanda doğurganlık ve bereketi simgelemesiyle insan türünün devamlılığına, hayat ağacıyla; yaşam ve sonsuzluğun birbirinden ayrılmaz bir parça olduğunu, nar motifini Kibebe ile bağdaştırarak sunmasıyla, bereketin ve narın içinde barındırdığı taneler ile bakmanın yeterli olmadığını asıl önemli noktanın görmek olduğuna gönderme yapmıştır. Özdemir Yemencioğlu, eserlerinde sıklıkla kullandığı semboller arasında at da yer almaktadır. At ile sanatçının eserlerinde ölümden sonraki yaşam arasında ilişki kurulmuştur. Ayrıca sanatçının Göbeklitepe ve Anadolu'nun ruhunu daha iyi yansıtmak için tuvalerini özel bir tasarım ile antik çağ kalıntıları hissi uyandırarak, çağdaş resim sanatının farklı tekniklerinden yararlanarak eserlerini oluşturmuştur.

KAYNAKÇA

- Aça, M. (2018). Dünya Mitolojilerinde Toprak Simgesiliği. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, cilt 1, 23-35.
- Ateş, M. (2001). *Mitolojiler ve Sembolleri*. İstanbul: Aksieda Matbaası.
- Bayat, F. (2005). *Mitolojiye Giriş*. Çorum: Kalkan Matbaacılık.
- Büyükkol, S. (2020). Türk Mitolojisindeki Nar Sembolünün Çağdaş Türk Resim Sanatına Yansımaları. *ULAKBİLGE Sosyal Bilimler Dergisi*, 44, 109-121.
- Çoruhlu, Y. (2000). *Türk Mitolojisinin Ana Hatları*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Uslu, B. (2016). *Türk Mitolojisi*. İstanbul: Kamer Yayınları.
- Yayan, G., & İğci Saltık, B. (2016). Fikret Otyam Resimlerinde Sanat Nesnelerinin İmgesel Anlamları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı 7, 348-379.
- Yılmaz, S. (2014). Türk Mitolojisinde Bilgelik Kavramı. *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması* (s. 231-249). Eskişehir: Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı.
- Yonuk, A. (2012, Eylül). Bereket Tanrıçası Kibebe'nin Seramik Şişe Formlarında Yorumu. *Yüksek Lisans Tezi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı.

Resim Kaynakçaları

Resim 1 : <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10155420558688308&set=pb.826633307.-2207520000..&type=3> / 13 Aralık 2019

Resim 2: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10157005823968308&set=pb.826633307.-2207520000..&type=3> / 13 Aralık 2019

Resim 3 : <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10155420560698308&set=pb.826633307.-2207520000..&type=3> / 13 Aralık 2019

Resim 4 : <http://ankarakultursanat.com/ozdemir-yemenicioglu-gobekli-tepe-yorumlari-resim-sergisi> / 20 Şubat 2020

Resim 5 : <http://kentsanatgaleri.com/sergidetay.aspx?Id=2062/> 18 Ekim 2014